GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şêse lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SÊ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 101. Joi 21 Iunie (3 Iulie) 1884.

Nou Abonamentŭ
la
„Gazeta Transilvaniei.“

Cu 1-a Iuliu st. v 1884 se începe unŭ **nou abonamentŭ**, la care invitămŭ pe onoraţii amicĭ şi sprijinitorĭ ai foiei nóstre.

Abonamentulŭ: **Pentru Austro-Ungaria** cu posta: pe trei lunĭ 3 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe unŭ anŭ 12 fl. **Pentru România** şi străinatate: pe trei lunĭ 9 francĭ, pe şése lunĭ 18 francĭ, pe unŭ anŭ 36 francĭ.

Rogămŭ pe d-nii abonaţĭ ca se binevoiéscă a-şĭ reînoí de cu vreme prenumĕrările pentru ca trămiterea ḍiarului sĕ nu sĕ întrerupă.

Administraţiunea »Gazetei Transilvaniei.«

Braşovŭ în 20 Iunie (2 Iulie).

Nu de multŭ amŭ vorbitŭ de activitatea ce-o desvóltă „Schulvereinulŭ germanŭ“ dându-şĭ o organisaţiune totŭ mai estinsă şi mărindu-şi totŭ mai multŭ numĕrulŭ grupurilorŭ locale, din care se compune şi carĭ sĕ urcă astăḍĭ la cifra însemnată de 86 grupurĭ. Scimŭ că acéstă reuniune are de scopŭ apĕrarea şi sprijinirea elementului germanŭ din tóte ţĕrile şi mai alesŭ a Germanilorŭ din Austria, pe carĭ îi credŭ ameninţaţĭ de Slavismŭ şi a celorŭ din Ungaria, carĭ sunt asupriţĭ de cătră Maghiarĭ.

Sub titlulŭ: „năsuinţele Schulvereinului germanŭ“ publică acum „Sieb. d. Tageblatt“ din Sibiiu unŭ estrasŭ din discursulŭ, ce l'a ţinutŭ profesorulŭ berlinesŭ Wattenbach în Hamburg, pe la finitulŭ lui Aprile a. c., şi care discursŭ cuprinde o mărturisire interesantă cu privire la resultatele activităţii de până acumŭ ale Schulvereinului în favórea Germanilorŭ din regatulŭ s-lui Stefanŭ.

Wattenbach întroduce discursulŭ sĕu vorbindŭ despre amestecătura de popóre din monarchia nóstră şi arĕtândŭ câtŭ de străină le erá încă Germanilorŭ până înainte cu vre-o 30—40 de anĭ viaţa din acestŭ imperiu poliglotŭ.

„In Ardélŭ, ḍise Wattenbach, ne simţimŭ în continuu aci străinĭ, aci acasă: străinĭ căcĭ ne aflămŭ în amesteculŭ pitorescŭ alŭ unorŭ naţionalităţĭ jumĕtate barbare, ce ne încunjură pretutindenea precumŭ Ţiganĭ, Valachi, şi Săcui. Şi tocmai fiindcă jurŭ împrejurŭ şi chiarŭ printre coloniştii germanĭ întîmpinarămŭ jumĕtate şi întrégă barbariă, contrastulŭ e cu atâtŭ mai bătătorŭ la ochi şi cu atâtŭ mai multŭ simţimŭ valórea şi mărimea muncii acestorŭ coloniştĭ în cursŭ de vécurĭ faţă cu ceilalţĭ locuitorĭ, carĭ li-au recunoscutŭ de bună voie superioritatea.“

Cuvintele aceste ale învĕţatului profesorŭ din Berlinŭ dovedescŭ, că d-sa şi cu Germanii de pănura d-sale şi acum înca träiescŭ în falsa ideă ce au avut'o póte înainte de 1848, că Românii din Ardélŭ ar fi unŭ poporŭ selbaticŭ şi barbarŭ.

Décă d. profesorŭ ne crede aşa de barbarĭ ne mirămŭ cum nu se miră elŭ, că în atâtea sute de anĭ n'amŭ înghiţitŭ acea mână de Saşĭ, care a trăitŭ între noi şi încă şi mai multŭ ne mirămŭ cum d. Wattenbach nu se miră, că cu tótă pretinsa grandiositate a muncii coloniştilorŭ saşĭ pe terĕmulŭ culturei, ei n'au isbutitŭ în cursŭ de şépte sute de anĭ se facă sĕ dispară barbaria nicĭ măcarŭ la Românii carĭ träiescŭ printre ei.

Décă d. Wattenbach laudă aşa de multŭ cultura şi superioritatea Saşilorŭ faţă de *barbaria* celorlalte naţionalităţĭ, tendinţa este vedită. Schulvereinulŭ nu se mărginesce a apĕrá pe Germanii din monarchia nóstră numai din punctulŭ de vedere alŭ libertăţii şi alŭ egalei îndreptăţirĭ naţionale, ci mai vĕrtosŭ din punctŭ de vedere alŭ predomnirei rassei germane, alŭ germanismului cuceritorŭ, care ţintesce a se estinde şi a domní pân' la Marea négră.

Numai aşa putemŭ înţelege modulŭ despreţuitorŭ în care s'a esprimatŭ Wattenbach asupra nóstră, declarându-ne de barbarĭ.

In acelaşŭ discursŭ profesorulŭ germanŭ sĕ plânge, că în Ungaria nu este iertatŭ, ceea ce este iertatŭ în tótă lumea şi ceea ce Maghiarii înşişĭ pretindŭ pentru fraţii lorŭ din România şi Bucovina, ca adecă sĕ se înfiinţeze scóle de cătră conaţionali străinĭ. Deşi Schulvereinulŭ în urma acésta nu şi-a pututŭ ajunge scopulŭ, a isbutitŭ celŭ puţinŭ de a informá opiniunea publică germană asupra sórtei Germanilorŭ asupriţĭ.

Interesantă este în fine declararea profesorului Wattenbach, că, deşi agitaţiunea Schulvereinului nu i-a venitŭ tocmai bine guvernului germanŭ, elŭ totuşĭ apróbă năsuinţele acestei reuniunĭ.

Scirĭ telegrafice.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.«)

Aradŭ 2 Iulie. — După terminarea votărei la órele $8^{1}/_{2}$, Dr. Max Falk s'a alesŭ deputatŭ cu o maioritate de 50 voturĭ, faţă cu Müllek care a căḍutŭ. Ordinea n'a fostŭ turburată.

Cluşiu 2 Iulie. — Din casa staţiunii căii ferate s'au furatŭ peste nópte 27,000 fl.

Pesta 2 Iulie. — Intórcerea ministrului preşedinte Tisza se aştéptă pe mâne diminéţă. In Pesta va stá până la 5 Iulie, cândŭ se va duce la moşia sa Geszt.

Corpa 2 Iulie. — Staţiunea de aci s'a dĕrîmatŭ peste nópte; comnnicaţiunea s'a întreruptŭ. Trenulŭ „Fulgeru“ a fostŭ opritŭ până ce s'a eliberatŭ calea, suferindŭ o întârḍiere de mai multe óre.

Toulon 2 Iulie. — De alaltăerĭ séra până erĭ diminéţă au fostŭ 6, şi de erĭ până aḍi 5 casurĭ de mórte de coleră.

Cronica ḍilei.

La esamenele dela scóla română comercială şi reală din locŭ este denumitŭ comisarŭ din partea consistorului, ilustritatea sa d. vicarŭ şi archimandritŭ archiepiscopescŭ Nicolau Popea. In 18 l. c. condusŭ esamenulŭ de maturitate la scóla comercială; totŭ la acelŭ esamenŭ au asistatŭ, din partea ministerului de culte, d. comisarŭ Franciscŭ de Koos, ér din partea ministerului de comerciu d. Ioanŭ Hintz.

*

La 1 Iulie trece în vigóre legea asupra dreptului autorilorŭ. Ministrulŭ cultelorŭ şi instrucţiunii, Aug. Trefort, printr'unŭ decretŭ dela 24 c. numesce comisiunea ce are sĕ vegheze asupra dreptului de proprietate literară pe timpŭ de şĕse anĭ.

*

La 24 Iunie n. regimentulŭ de Ulanĭ Nr. 13 a sĕrbătoritŭ, ca şi'n alţĭ anĭ, aniversarea luptei dela Custozza, la care a luatŭ parte.

*

Comisiunea pentru tacsarea dării pe venitŭ se va ocupá Joi în 3 Iuliu n. cu reclămările: micilorŭ băcanĭ şi comercianţilorŭ dela L—Q, Nr. 705—790: Vinerĭ în 4 Iulie cu ale micilorŭ băcanĭ şi comercianţilorŭ dela R—S, Nr. 791—867; Sâmbătă în 5 Iulie cu ale micilorŭ băcanĭ şi comercianţilorŭ dela T—Z, Nr. 868—923.

*

Guvernulŭ ungurescŭ în unire cu celŭ austriacŭ a interḍisŭ importarea de haine vechĭ şi sdranţe din Francia. Acelaşŭ lucru a făcutŭ şi Italia.

*

Din Cernăuţĭ se scrie că pe linia ferată Cuţumare a fostŭ o îngrozitóre rupere de norĭ. Dintre lucrătorii, ce erau ocupaţĭ pe liniă, trei au muritŭ, unulŭ a fostŭ rănitŭ, ér cincĭ au dispărutŭ. Unŭ trenŭ a plecatŭ în ajutorulŭ lorŭ.

*

Se scrie din Nadvorna, în Galiţia că dela 18 Iunie n. Carpaţii sunt acoperiţĭ cu zăpadă. In înălţime dela 1600 până la 1700 metri, zăpada e grósă de o urmă şi jumĕtate. In vale chiar, până la 7000 metri înălţime absolută, eră la 19 Iunie grósă de unŭ policarŭ.

*

„L'Indépendance roumaine,» află că M. S. Regele României a decoratŭ pe comitele Folliot de Crenneville, vechiulŭ secretarŭ alŭ legaţiunii Austro-Ungare în Bucurescĭ, şi acum în aceeaşĭ calitate în Stuttgart, cu crucea de ofiţerŭ alŭ »Corónei României.“

*

Redactorulŭ ḍiarului »Bukaresti Hirado« ne trimite o întêmpinare la informaţiunea ce am publicat'o în ḍiarulŭ nostru dela 13 Iunie, ḍicêndŭ că d-sa numai o ediţiune scóte din ḍiarulŭ sĕu şi de acelaşŭ cuprinsŭ. Mai promite, celui ce ar dovedi contrarulŭ, 10,000 de lei.

De unde?

*

»Românulŭ« spune, că făcêndu-se săpăturĭ în Délu-Spiri, s'au găsitŭ osĕmintele pompierilorŭ căḍuţĭ la 1848 şi întrébă că n'ar trebui óre adunate şi păstrate cu sânţeniă? Atrage atenţiunea autorităţilorŭ asupra acestorŭ osĕminte, ce se aruncă de cătră cei ce facŭ săpăturile.

*

Acelaşĭ ḍiarŭ scrie: In şedinţa consiliului de ministrii de Vinerĭ sĕ ḍice că s'a hotărîtŭ depărtarea de pe teritorulŭ României a d-lui Al. Ciurcu, directorulŭ ḍiarului »L'Independance Roumaine,« A. I. Sĕcăşanu, preşedintele societăţei »Carpaţii,« şi a proprietarului tipografiei române şi editorulŭ ḍiarului »Opiniunea publică.“ D. Aurelianŭ, refusândŭ de a iscălí hotărîrea ministerului, a depusŭ în mânile primului ministru demisiunea sa. Nu putemŭ crede că guvernulŭ liberalŭ va puté face o greşélă atâtŭ de mare şi suntemŭ convinşĭ că chiar décă unii din d-nii miniştrii ar fi pututŭ cugetá la acésta, ei vorŭ schimbá părerea faţă cu indignarea tuturorŭ cetăţenilorŭ, carĭ vorŭ protestá împreună cu d. Aurelianŭ. Décă însă s'ar adeverí acéstă scire, ne vom uni cu toţii spre a protestá contra celorŭ carĭ ar aduce o lovire atâtŭ de mare patriei şi libertăţii.

*

»România» e informată, că la expulsiunea d-lorŭ Ciurcu, directorulŭ »Independenţei române« şi Săcăşanu, preşedintele »Societăţii Carpaţii,« guvernulŭ, strînsŭ în cleşte de curentulŭ isbucnitŭ ca unŭ fulgerŭ în capitală, ar fi renunţatŭ de-o-camdată.

»Vócea Botoşanilorŭ« comunică, că unŭ tesaurŭ s'a găsitŭ îngropatŭ în satulŭ Ştefăneştĭ din districtulŭ Botoşanĭ. Intre altele, s'au găsitŭ mai multe monede bine conservate, cu inscripţiunĭ latine şi de origine polonă, carĭ circulă prin satulŭ Ştefăneştĭ.

*

O ştire de o gravitate excepţională comunică »Luptătorulŭ« din Focşanĭ: Mai multe casurĭ de cholerină s'au declaratŭ în acelŭ oraşŭ. Numitulŭ ḍiarŭ adauge, că unŭ doctorŭ din localitate tratézá acésta bólă dreptŭ frigurĭ.

*

Din Constantinopole se telegrafézá, că unŭ dervişŭ ce se ḍicea, că elŭ e Mahdi anunţândŭ sfârşitulŭ lumei, îndemná pe musulmanĭ din districtulŭ Tor (Syria) a nu mai plătí imposite. Trupele trimise de guvernŭ au arestatŭ pe dervişŭ şi au risipitŭ pe adherenţii sĕĭ, alŭ cărorŭ numĕrŭ s'ar ridicá deja la mai multe sute.

*

Din Roma se anunţă, că guvernulŭ italianŭ lucréză o lege a socialiştilorŭ.

*

Oficiulŭ de esterne din Londra se silesce, ḍice »Times,“ sĕ obţină cooperarea Germaniei la conferinţa internaţională pentru educaţiune, ce se va ţiné pe la mijloculŭ lui Augustŭ în esposiţia higienică. Comisiunea puse mare preţŭ pe aceea, ca sĕ ia parte pedagogĭ germanĭ, carĭ sĕ trateze la conferinţă despre educaţiunea tehnică şi secundară, precum şi despre ridicarea de universităţĭ. Guvernulŭ germanŭ a fostŭ rugatŭ sĕ facă cu-

noscutŭ numele celorŭ mai renumiţĭ specialiştĭ germanĭ, ca sĕ le triméţă învitărĭ.

*

In Algeria au fostŭ în ḑilele trecute turburărĭ antisemite. Incăerări sângeróse s'au întêmplatŭ, mai multe case jidovescĭ au fostŭ jĕfuite şi teatrulŭ Malacovŭ distrusŭ. Autoritatea a arestatu pe cei vinovaţĭ. Au fostŭ mulţĭ rĕniţĭ.

Discursulŭ d-lui V. Babeşŭ.

raportorulŭ comisiunei de 30 a conferinţei din Sibiiu.

(Continuare din Nr. 100 alŭ Gaz. Trans).

Ei bine, ér trebue sĕ întrebŭ: Ce este de făcutŭ? Care are sĕ fie resultatulŭ acestorŭ stranii apariţiunĭ?

Axente Severŭ: Ne vorŭ maghiarisá!

Babeşŭ: (continuândŭ): Astfelŭ nicĭ odată! Eu vĕ spunŭ una, eu nu sunt Românŭ dintre cei fanaticĭ, nu sunt mândru, nu mĕ fălescŭ, nu-mĭ închipuescŭ ceva lucru mare că sunt Românŭ. Acésta nicĭ nu este unŭ meritŭ, şi nicĭ că ajunge ceva astăḑĭ, a ḑice: Românŭ sunt!« Incâtŭ pentru mine, eu numai o ambiţiune amŭ, cum credŭ îndreptăţită, ca sĕ-mĭ facŭ datorinţa cătră némulŭ meu, aşa cum m'a făcutŭ Dḑeu, şi décă Dḑeu m'ar fi făcutŭ Ţiganŭ, mi-aşĭ fi făcutŭ datorinţa ca atare, aşŭ fi fostŭ demnŭ de némulŭ meu, bunŭ Ţingaŭ. Are şi Românulŭ, domnilorŭ, trebue sĕ o recunóscemŭ, o mulţime de scăderĭ şi slăbiciunĭ, ca-şi tóte popórele, carĭ prin timpĭ îndelungaţĭ, prin secoli au zăcutŭ în jugŭ străin, dripite sub picióre. Se recere o bună crescere prin generaţiunĭ, pentru ca sĕ dispară din firea nóstră, din caracterul nostru acele rele însuşirĭ, carĭ atât de multŭ ne împedecă în lupta nóstră pentru emancipare. Dar o mare virtute a Românului, mare dar dela Dḑeu, de nime nu se póte negá: tenacitatea naţională — mai presusŭ de orĭ care altŭ elementŭ naţionalŭ din jurulŭ nostru. (Aşa este!)

Unde mai găsiţĭ unŭ poporŭ, prin mulţĭ secolĭ sistematicŭ, în propria sa patriă, atâtŭ de mulŭ persecutatŭ şi impilatŭ şi degradatŭ chiar la trépta de vită, şi totuşĭ nu numai neperitŭ, ci viiu, vigurosŭ, curagiosŭ, şi în mijloculŭ intrigelorŭ moderne, puse în lucrare în contra sa, pe faţă, cu capulŭ redicatŭ adunându-se de prin tóte părţile prin cea mai bună inteliginţă a sa, ca sĕ dechiare celorŭ dela putere, că — étă aicĭ sum, în vechiulŭ meu pămêntŭ şi pretind respectarea mea ca egalŭ îndreptăţitŭ!«

Acésta ar trebuí s'o pricépă fisiologii nostri politicĭ, şi, décă ar pricepe-o, ar sci că, chiar când s'ar găsí o inteliginţă destulŭ de degenerată şi servită, ca sĕ consimtă în pofta domnilorŭ şi sĕ decreteze maghiarisarea poporului românŭ, acéstă maghiarisare ar fi cu neputinţă. S'ar produce o tortură şi unŭ martiriu, cum l'a mai produsŭ feudalitatea prin secolii trecuţĭ, am puté fi reduşĭ toţĭ la caliciă şi impinşĭ la desperaţiune, cum au mai fostŭ şi moşii-strămoşii nosri; dar să-ne facă maghiarĭ — până-i lumea! Avemŭ Românĭ cu nume unguréscĭ, de unde domnii dela putere li-a şi scornit-o, că's de origine Maghiarĭ, dér sĕ nu le ḑicĭ »Ungurĭ,« că sunt în stare sĕ te omóre! Avemŭ puţinĭ şi de aceia, cărorŭ le place a imitá vulpile séu lupii în pele de óiă, făcêndu-şĭ códa colacŭ pe la curţile celorŭ marĭ; însĕ, cine mai ca ei se laudă că sunt Românĭ verḑĭ?! Cu impilarea şi sărăcirea nóstră domnii pot sĕ ne facă calicĭ, proletarĭ, şi să ne ţină lorŭ sclavĭ timpŭ îndelungatŭ, dar noi scim din istoriă, şi chiar din cea mai recentă, că sclavii de ierĭ, ca astăḑĭ devenirĕ domnĭ în pămêntulŭ lorŭ străbun. Intr'unŭ cuvêntŭ, puternicii ḑilei, domnii Maghiarĭ, ar fi trebuitŭ sĕ înveţe din istoriă şi din esperienţă, că aşa este firea nóstră a Românilorŭ, încâtŭ ca fraţĭ adevĕraţĭ ai lorŭ, nu potŭ avé mai bunĭ pe pămêntŭ; ca poporŭ sclavŭ, lipsitŭ de drepturĭ şi de condiţiunile culturei, desvoltării naţionale, putemŭ deveni celŭ mai mare pericolŭ pentru ei! Noi Românii, măcar că domnii ne ţinŭ pe noi de inferiorĭ lorŭ în tótă privinţa, la tóte cele înşirate ne-amŭ cugetatŭ şi amŭ ajunsŭ la cunoscinţa, că n'amŭ puté isbi în Maghiarĭ, fără ca să fimŭ şi noi loviţĭ. Tocmai d'aceea noi ni-am redusŭ de loc dela 1868 pretensiunile nóstre naţionale la unŭ minimum, cu care ei, d'ar fi în posiţiunea nóstră, nu s'ar mulţămi odată cu capulŭ. Noi însĕ, în sêmţulŭ absolutei necesităţĭ de bună înţelegere între noi şi ei, şi dorindŭ a le cruţa ambiţiunea, n'am cerutŭ şi nu ceremŭ decâtŭ cele-ce absolutŭ ne competŭ şi absolutŭ ni sunt de lipsă, pentru ca sĕ ne susţinemŭ şi desvoltămŭ conformŭ timpului. D'ar da D-ḑeu, sĕ fie domnii Maghiarĭ aşa sincerĭ şi aşa oneştĭ faţă cu noi, cum noi suntemŭ faţă cu ei! Eu, domnilorŭ, câţĭ me cunoscŭ sciu şi sunt convinşĭ, că-mĭ iubescŭ naţiunea din tot sufletelŭ; ei bine, eu acum duoi anĭ, ocasionalminte am dechiaratŭ solenelŭ în Sigetulŭ-Marmaţiei şi, nu pregetŭ a respicá şi aicĭ, a mea oftare, cătră cerŭ: »Dea D-ḑeu naţiunei mele cea-ce dorescŭ eu naţiunei maghiare: dar s'o feréscă D-ḑeu pe naţiunea maghiară de sórtea ce ni-o croiescŭ şi dorescŭ nóuĕ d-nii Maghiarĭ! (Bravo! Aplause.) Cu tóte acesté eu sunt şi rĕmânŭ omŭ periculosŭ, rĕu patriotŭ, inamicŭ de mórte alŭ Maghiarilorŭ, agitatorŭ pentru Daco-România! Şi — pentru ce causă? Pentru că neobositŭ, mereu îi reflectŭ pe d-nii Maghiarĭ la rătăcirile şi fărădelegile lorŭ şi la urmările cele rele ce trebue sĕ aibă acelea. Dér ei nu se întrébă: de ce óre eu atâtŭ de multŭ le strigŭ la ureche? Că décă s'ar întreba şi s'ar pricepe câtŭ de câtŭ la psichologia politică, ar trebuí sĕ pricépă, că o facŭ — pentru că nu-i urăscŭ şi nu le dorescŭ peirea! (Aşa este, Bravo!) Românii, numai cei nepricepuţĭ séu poltronĭ séu speculanţĭ, séu rĕu voitorĭ, potŭ sĕ-i urmeze şi sprijiuéscă şi laude pe d-nii Maghiarĭ în calea şi procederea lor politică de astăḑĭ! (Aşa e, Bravo!) Pe noi, pe Românii sincerĭ, firmĭ şi resoluţĭ naţionalĭ, adevĕrat că cu minciună şi cu momele şi prin intimidărĭ nu ne potŭ câştigá, ci trebue sĕ ne dea pe faţă cea-ce trebue şi i se cuvine poporului românŭ; dar câştigându-ne odată cu acestŭ preţŭ, vorŭ fi câştigatŭ poporulŭ întregŭ, naţiunea română până şi din afară de marginile acestei ţerĭ, ér în noi amicĭ la mórte şi la viéţă, nu renegaţĭ, nu mamelucĭ, nu unelte de adĭ pe mâne! (Aşa es.e, Bravo!)

V'amŭ obositŭ, domnilorŭ, am obositŭ şi eu; cu tóte acestea nu pot sĕ terminŭ; căcĭ apariţiunile şi consideraţiunile cum vi le înşirŭ şi punŭ în vedere, ne presentă situaţiunea totŭ mai încurcată şi dificilă, încâtŭ cu dreptŭ cuvêntŭ trebue sĕ ne întrebămŭ: Óre se póte în ómenĭ cu minte şi cu inimă, cum vorŭ sĕ fie recunoscuţĭ în lume d-nii Maghiarĭ, se póte atâta orbiă, rĕutate, încăpăţinare, ca sĕ nu-şĭ recunóscă rĕtăcirea? Etă cum îmĭ esplicŭ eu lucrulŭ. D-nii noştri sciu şi pricepŭ că facŭ rĕu, că sunt nedrepţĭ, chiar temerarĭ faţă de noi Românii, dar ei — pe lângă frasele despre libertate şi egalitate, ce şi le-au însuşitŭ din scóla Franciei, au mai învĕţatŭ din scóla despotilorŭ şi a tiranilorŭ, şi mai vêrtosŭ din esemplulŭ perfidului Albionŭ, că popórele próste sunt şi ticălóse, şi decĭ că cei de la putere n'au decâtŭ s'ă pretindă morţişŭ şi sĕ comande, sĕ ameninţe şi forţeze, să mai şi amăgéscă şi corumpă, şi — capetele sĕ plécă, se punŭ pe tipsiă, şi — scopulŭ este ajunsŭ! Maghiarimea cea astăḑĭ mică şi stăpânitóre din graţia Némţului, ca mâne are să fie întreitŭ mai mare şi atuncĭ are sĕ stăpânéscă prin propriele ei forţe! — Écă logica, filosofia şi — fantasia domnilorŭ şi — politica lorŭ, démnă de trufia lorŭ. Dér în fine, fie cum va fi, noi trebue sĕ ne tragemŭ séma cu tóte posibilităţile, prin urmare sĕ ne combinămŭ o politică, calificată d'a-i vindecá pe d-nii Maghiarĭ mereoaşŭ şi de orbiă şi de trufiă; de óre ce ambele morburĭ suntŭ, carĭ ţinêndŭ multŭ precum a începutŭ a cresce şi a se agerí totŭ mai multŭ, nu numai pe noi ne împedecă în progresŭ, ci ne ameninţă chiar în viéţa naţională, dar turbură armonia şi liniştea între popóre jur împrejurŭ, şi prin urmare suntŭ pe calea d'a periclitá pacea cea dorită de tótă Europa. Tóte acestea au fostŭ luate în consideraţiune de Comisiunea D vóstre de 30 şi s'a ḑisŭ şi argumentatŭ, că în faţa celorŭ ce vedemŭ urmărindu-se contra nóstră — din partea domnilorŭ, fie din sistemă, fie din rĕtăcire, cea mai greşită, mai rea şi mai nedémnă, nelogică şi absurdă politică din partea nóstră ar fi: a capitulá, a cede şi a ne acomodá renunţândŭ la pretensiunile naţionale la acelea pre carĭ părinţii şi moşĭ-strămoşii noştri d'o sută şi mai mulţĭ anĭ, pururea le-a declaratŭ şi noi pururea le-amŭ recunoscutŭ — de absolutŭ necesare pentru esistinţa şi desvoltarea şi prosperarea nóstră, pentru a cărorŭ realisare multe mii de martirĭ s'au sacrificatŭ şi chiar multŭ sânge a vĕrsatŭ. Şi mai nedemnŭ ar fi, a simulá, a ne preface că capitulămŭ!

Nu póte sĕ fie în lupta politică unŭ lucru mai prostŭ, mai ticălosŭ şi mai calificatŭ d'a o face deşértă, ca neconsecinţa în pretensiunĭ, prin care ele logicamente se discreditéză; precum d'altă parte, nimicŭ nu împune mai multŭ adversarului, ca ţinerea morţişŭ cu firmitate cu orĭ-ce preţŭ la convicţiune şi postulatele basate pe acelea. (Va urma).

Sinodŭ parochialŭ.

Braşovŭ, 18 Iuniu.

Sinodulu parochialŭ anunţatŭ la biserica Sft. Nicolae din Prundŭ s'a ţinntŭ Dumineca trecută. Fiindcă avea sĕ se desbată bugetulŭ, de aceea s'a pusŭ la ordinea ḑilei o petiţiune a delegaţiunilorŭ scolare*), în care se cerea ca sinodulŭ sĕ voteze 1500 fl. pentru împlinirea sumei de 4200 fl., care sĕ recere pentru banii de cuartirŭ alŭ profesorilorŭ şi alŭ învĕţătorilorŭ. Delegaţiunile şi chiar comitetele parochiale au recunoscutŭ necesitatea banilorŭ de cuartirŭ şi nu scimŭ din causa vreunei propagande făcute pe sub mână, séu din causă că cestia s'au adusŭ în t'runŭ modŭ de totŭ stângaciu, séu póte din vre-o altă causă, n'au reuşitŭ.

O mică comparaţiune va deslusí lucrurile. La statŭ unŭ profesorŭ ordinarŭ este salariatŭ cu 1200 fl., cu 200—300 pentru cuartirŭ şi cu quinquenale de câte 100 fl. La gimnasiulŭ românŭ, la scóla comercială şi reală din Braşovŭ unŭ profesororŭ ordinarŭ este salarizatŭ cu 900 fl. şi cu quinquenale de 50 fl. — Va sĕ ḑică o diferinţă fórte mare, deşi psofesorii posedŭ aceeaşĭ cualificaţiune ca şi la scólele de statŭ.

Fără nicĭ o greutate va vedé omulŭ nepreocupatŭ, în ce desavantagiu se află profesorii din Braşovŭ. Lucru este de o mare importanţă şi trebue cu mare băgare de sémă deslegatŭ. — Bine trebue sĕ ne cugetămŭ la elŭ. Unŭ profesorŭ cu familie nu póte eşí la capĕtŭ cu acésta sumă. Şi numai ce-i dreptŭ, décă scimŭ că ne aflămŭ înt'runŭ orăşĕlŭ fără bibliotecĭ, într'unŭ orăşĕlŭ unde fiecare profesorŭ trebue sĕ-şĭ aibă o bibliotecă de specialitate, pe carea s'o înmulţască în fiecare anŭ, sĕ aibă unŭ jurnalŭ de specialitate; décă ne cugetămŭ la posiţia socială a unui profesorŭ, vomŭ vedea că salariarea este insuficientă. — Ce urméză de aci? — Că profesorulŭ séu abḑice dela posiţia socială, şi dela ocupaţiunea dilnică în specialitatea sa, séu caută prin alte mijlóce (ore multe private, ţinere în costŭ a studenţilorŭ) a şi face unŭ venitŭ acomodatŭ. Ambele aceste urmărĭ suntŭ periculósă pentru unŭ institutŭ de crescere. —

Venindŭ afacerea cuartirelorŭ în sinodŭ, s'a sculatŭ parochianulŭ A. Purcărea, şi într'o vorbire, care s'a abătutŭ dela obiectŭ, a susţinutŭ că în Scheiu este sĕrăciă mare, şi că pentru Scheiu nu s'a făcutŭ nemica, a împutatŭ chiar protopopului şi celorlalţĭ conducĕtorĭ, că nu se intereséză de poporŭ şi că arŭ trebuí de poporŭ sĕ se intereseze, ér nu de banii de cuartirŭ ai profesorilorŭ. (Auḑiţĭ acolo! Cine a pretinsŭ, că pentru poporulŭ din Scheiu sĕ nu se facă nimicŭ. Din contră dorimŭ sĕ se facă dér nu aşa cum crede şi face unulŭ séu altulŭ. — Şi óre şcólele şi profesorii nu suntŭ pentru poporŭ?)

Pentru causa scolară a vorbitŭ Dnulŭ protopopŭ I. Petricŭ, Dnulŭ advocatŭ I. Lengherŭ şi părintele V. Voina. Dér tóte au fostŭ înzădarŭ. Se vede că fanariotismulŭ a lucratŭ pe dedesuptŭ. Dnulŭ Lengherŭ, în mai multe rênduri a luatŭ cuvêntulŭ, şi a espusŭ lucrurile, arătândŭ totdeodată datoria parochiei faţă de susţinerea scólei poporale. Dnulŭ V. Voina a recomandatŭ cestiunea scolară, ḑicêndŭ că cine ajută scóla pe poporŭ îlŭ ajută. Protopopulŭ Petricŭ a cetitŭ mai multŭ ca 14 posiţii din bugetŭ, din carĭ se vede ajutórele, date pentru parochienĭ, a amintitŭ, că chiar Dlui Purcărea i-s'a datŭ internatulŭ Christurianŭ, şi că totŭ Dlui Purcărea i-s'au datŭ mai înainte 200 fl. pentru a se împărţí (??) la sĕrăcimea din Scheiu, şi astfelŭ protestă încontra însinuărilorŭ făcute. — De poporŭ nu ne mirămŭ, căcĭ nu înţêlege, ne mirămŭ însă de unii din aşa numiţii inteligenţĭ, carĭ la alte ocasiunĭ în cele mai micĭ amĕnunte se amestecă, cum s'au putută retrage şi cum de au purcesŭ cu unŭ fanarioticŭ indiferentismŭ faţă de o cestiune atâtŭ de dréptă. — Acésta cestiune s'a respinsŭ fară motive, deşi în bugetulŭ bişericei este unŭ plusŭ de 16.000 fl. — Va veni timpulŭ, cândŭ se va limpeḑí cestiunea liberalismului în biserică la unŭ poporŭ pré tênĕrŭ, va veni timpulŭ cândŭ se vorŭ documentá multe urmărĭ rĕsărite din activitatea câtorva inşĭ, carĭ pricepŭ alăturea cu mulţimea carea . . . . . încă pricepe. Timpulŭ trebue pripitŭ, căcĭ aşa nu mai póte merge. Acelorŭ bărbaţĭ, carĭ făcêndu-şĭ datoria, s'au întrepusŭ pentru acésta afacere scolară, le servesce spre onóre, ér acelora carĭ n'au priceputŭ lucru, le aducemŭ în vedere următorulŭ casŭ, carele se asémĕnă multŭ cu cestiunea scolară. „Décă undeva ar fi 100 de ómenĭ greu bolnavĭ şi décă între ei ar fi bolnavĭ şi 3 medicĭ, óre medicii sĕnetoşĭ pe cine ar căutá sĕ tămăduéscă mai întâiu. — De sigurŭ pe medicii bolnavĭ, căcĭ aceştia însĕnătoşindu-se vorŭ puté tămăduí pe ceialalţĭ.«

Asta a fostŭ desbaterea. — Noi credemŭ, că cestiunea n'a fostŭ adusă destulŭ de bine pe tapetŭ. Delegaţiunile au recunoscutŭ necesitatea banilorŭ de cuartirŭ, şi de aceea suma trebue pusă în bugetulŭ Eforiei, şi Eforia (carea este unŭ cemitetŭ alŭ delegaţiunilorŭ) trebuia sĕ caute, sĕ ecuilibreze budgetulŭ. Delegaţiunile au recunoscutŭ necesitatea, s'au înteresatŭ sĕ îndeplinéscă trebuinţa, dér n'au reuşitŭ. Credemŭ însă şi suntemŭ chiar convinşĭ, că acésta afacere se va resolva favorabilŭ câtŭ mai îngrabă.

După acéstă desbatere, revenindŭ sinodulŭ la revidarea socotelelorŭ bisericei, aceste s'au primitŭ de cătră sinodŭ, şi s'au stabilitŭ budgetulŭ pe acestŭ anŭ. — Diferitele posiţiunĭ ale budgetului sunt de mare interesŭ, şi credemŭ că ele vorŭ lămuri multe cestiunĭ, între carĭ şi cestiunile scólei. — Asupra administraţiei şi asupra afacerilorŭ scolare, vomŭ revení.

*) Delegaţiunile scolare suntŭ o representanţă a sinodului bisericescŭ dela biserica Sftului Nicolae din Scheiu şi dela biserica sftei Treimĭ din Cetate.

Fructele politicei lui Andrassy-Tisza faţă cu Serbia şi România.

Este caracteristicŭ modulŭ cum îşĭ esplică guvernamentalii ungurĭ situaţiunea actuală din Serbia şi România. Ca specimenŭ dămŭ din „Kolozsváry Közlöny“ dela 1 Iulie următorulŭ estrasŭ:

„Firulŭ telegraficŭ ne aduce scirea că Scupcina Sêrbiei a primitŭ ierĭ cu mare plăcere mesagiulŭ tronului regalŭ; şi că în România cabinetulŭ Brătianu şi-a datŭ demisiunea, dar că Domnitorulŭ n'a primit'o.

In Serbia unde se făcéu odinióră prevaricaţii din partea lui Cernajeff, unde soldaţii şi rublele rusescĭ făceau espediţiunĭ cruciate în şire neîntrerupte, unde o propagandă revoluţionară contra Austro-măghiarilorŭ ţesea conjuraţiunĭ, şi unde se comiteau atentate, până şi de o femeiă, contra Domnitorului, unde chiar mai deunăḑĭ aderenţii lui Ristici cu puterea armelorŭ au fostŭ aduşĭ la supunere şi ascultare, în Sêrbia, ḑicemŭ, camera deputaţilorŭ disolvată şi érăşĭ cu energiă şi stricteţă conchiemată îşĭ manifestéză simţĕmintele de iubire şi alipire cătră Domnitorulŭ sĕu, pe care noi (Ungurii? Red.) l'amŭ făcutŭ rege, şi de a cărui persónă şi familiă amŭ legatu dreptulu regalu alu Sêrbiei, alu cărei rege prin acésta vrêndŭ-nevrêndŭ s'a făcutŭ aliatulŭ monarchiei nóstre şi a silitŭ şi ţera sĕ priméscă acéstă alianţă.

Demisiunea lui Brătianu nu s'a primitŭ. Pentru ce? România, înainte de a se face regatŭ, era plină de ură contra nóstră, în slăbiciunea ei avea o cutezanţă órbă,